

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEVILKA 7

LETNIK XXXIV

DRŽAVNO TOŽILSTVO V LJUBLJANI

15. VI. 1933

kralj. prilog.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1933

VSEBINA: Dr. Basaj: Poročilo o sedanjem gospodarskem stanju. — Molžna kontrola gorenjskih živinorejskih zadrug. — Razmerje med vlagatelji in denarnimi zavodi. — Iz slovaškega zadružništva. — Zadruga ročdalskih pionirjev. — Iz našega zadružništva. — Zadružništvo v državi. Davki in takse. — Pravo. — Razno.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 7, I. 1933.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa na glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmetijskega strojnega društva v Blatni Brezovici, r. z. z. o. z., se vrši dne 29. junija 1933 ob pol 3. popoldne v strojnem domu. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrjenje računskega zaključka za l. 1932. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. volitev nadzorstva. 5. razgovor o nabavi bencina in olja, ter o strojniku in za svoto od uporabe stroje pri mlačvi, kakor tudi o plačljivosti. 6. o članih ki dolgujejo od mlačve. 7. sklepanje o zavarovanju zemljiške stene. 8. slučajnosti.

Občni zbor Pletiljske zadruge na Breznici, r. z. z. o. z., se vrši dne 23. julija 1933 ob pol 4. popoldne v zadružnih prostorih na Breznici. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. poročilo načelstva. 4. poročilo nadzorstva. 5. dopolnilna volitev načelstva. 6. volitev nadzorstva. 7. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., se vrši dne 30. julija 1933 ob 3. uri popoldne v posojilničnem prostoru pri Jožefu Megovcu v Dobovi. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev računskega zaključka za l. 1932. 3. poročilo o izvršeni reviziji. 4. slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Kamnici, r. z. z. n. z., se vrši dne 30. julija 1933 v uradnih prostorih ob 8. uri. Dnevni red: 1. čit-

anje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo nadzorstva. 3. poročilo načelstva. 4. odobritev računskega zaključka za leto 1932. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Kostanjevici, r. z. z. o. z., se vrši dne 23. julija 1933 ob 3. popoldne v društveni dvorani poleg župnišča. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. poročilo načelstva in nadzorstva. 4. odobritev rač. zaključka za leto 1932. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kostanjevici, r. z. z. n. z., se vrši dne 23. julija 1933 ob 4. popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. poročilo načelstva in nadzorstva. 4. odobritev rač. zaključka za l. 1932. 5. slučajnosti.

Občni zbor Keramične zadruge v Ljubljani, r. z. z. o. z., se vrši dne 23. julija 1933 ob 3. uri popoldne v lastni pisarni. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika ob zadnjem občnem zboru. 2. pregled in odobritev bilance za l. 1932. 3. slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Rajhenburgu, r. z. z. n. z., ki se vrši dne 13. avgusta 1933 ob pol 8. uri popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev rač. zaključka za leto 1932. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Škocijanu pri Turjaku, r. z. z. n. z., se vrši dne 23. julija 1933 ob 15. uri v poslovnih lokalih. Dnevni red: 1. čitanje revizijskega poročila. 2. volitev nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za leto 1932. 4. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12-50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Basaj:

Poročilo o sedanjem gospodarskem stanju.

(Dalje.)

(Referat na glavni skupščini Zadružne zveze 1. junija 1933.)

IV. Prepisni promet.

V času pomanjkanja gotovine je posebno pridobil na važnosti brezgotovinski prepisni promet pri denarnih zavodih za izravnavanje zvez med upniki in dolžniki. Moremo trditi, da bi se 75 do 80 % vseh plačil moglo izvršiti v brezgotovinskem prepisnem prometu, ako bi bila dobra volja pri upnikih, ako bi vladalo zaupanje, katerega danes ni, in ako bi ne bilo te strašne sle po tezavriranju gotovine in po špekulaciji z gotovino. Tako so se v času, ko bi bil brezgotovinski prepisni promet najbolj potreben, stavile temu prometu na pot največje ovire.

Vlagatelj, ki ne more dobiti gotovine pri denarnem zavodu, pa ima izvršiti nujno plačilo upniku, želi izvršiti to plačilo potom dobropisa pri istem denarnem zavodu ali potom prepisa na drug denarni zavod. Pogosto so dolžniki izročali upnikom enostavno tudi kar hranilne knjižice. Stvar je v začetku še šla, potem pa je začela vedno bolj šepati. Predvsem se ni zadovoljila z dobropisi in knjižicami država in druge javnopravne ustanove, ki so zahtevale izključno le gotovino. Toda tudi trgovci, industrijci in obrtniki so sčasoma začeli odklanjati knjižice in dobropise, katere so sprejemali v upanju, da se bo položaj kmalu izboljšal in bodo potem

lahko za knjižico oziroma dobropis prejeli gotovino. Upanje se pa ni hotelo izpolniti in položaj se ni izboljšal. Zato so industrijci, trgovci in obrtniki videli, da bodo prišli v vedno večjo zadrego in da naposled ne bodo mogli več poslovati, ker bodo na eni strani svojim upnikom dolžni dajati le gotovino, na drugi strani pa od dolžnikov dobivajo le dobropise in knjižice. Jasno je, da se je vsled tega ta način prometa z dobropisi med upniki in dolžniki vedno bolj diskreditiral.

Pa tudi med denarnimi zavodi samimi, pri katerih je zahteva po tem prometu najbolj utemeljena, se prepisni promet ni mogel vzdržati. Glavni razlog je bil ta, da je koristnik ponavadi od začetka bil zadovoljen z dobropisom, pozneje pa je zahteval vsaj sukcesivno izplačevanje gotovine. Drugo pa je bilo vedno bolj rastoče nezaupanje med denarnimi zavodi samimi, ker so drug drugega sumili, da hoče na skrivaj pod zaščito § 5.

In vendar so se veliko trudili strokovnjaki, da so podali razne predloge za olajšanje in poživitev brezgotovinskega prepisnega prometa.

Denarni zavodi v Ljubljani so dolgo razpravljali o organizaciji klirinškega ali obračunskega prometa na sledeči način:

a) Ustanovila naj bi se v ta namen posebna zadruga „Zveza denarnih zavodov v dravski banovini“. Ta bi včlanjenim zavodom proti prvovrstnemu kritju ali v hipotekah ali v papirjih ali v menicah izdajala klirinške nakaznice na okrogle zneske (200, 500 ali 1000 Din), zavodi bi pa potem te klirinške nakaznice izdajali svojim vlagateljem, kateri bi jih zopet lahko porabili za plačilo svojih obveznosti. Vsi v Zvezi denarnih zavodov včlanjeni zavodi bi bili seveda prisiljeni te nakaznice sprejemati in ravno tako seveda tudi klirinška centrala sama. Zamišljena je bila stvar tako, da bi te klirinške nakaznice bile nekak surogat za gotovino, ki bi krožil v prometu skoro kot bankovci. Žal se stvar ni posrečila ravno radi gori omenjenega nezaupanja.

b) Drugi predlog je bil, da bi vlagatelji mesto ene knjižice na vso vloženo vsoto dobili od denarnega zavoda knjižice na manjše zaokrožene vsote, tako zvane hranilne liste. Ti listi bi potem služili v prepisne oziroma poračunske svrhe, podobno kot zgoraj klirinške nakaznice.

c) Zato so zlasti v Mariboru poleg hranilnega lista predlagali enostavnejše poračunsko sredstvo, t. j. takozvani „okrožni list“, ki predstavlja nakaznice s prošnjo za dobropis vloge iz akreditiva pri klirinški centrali.

č) Interesanten je tudi predlog, ki se obrača proti tezavriranju. Predlagatelji gre s stališča, da je denar v pravem pomenu besede le ono, kar kroži. Kar pa je vzeto iz prometa, kar je tezavrirano, ni več denar. Zato bi praviloma za tezavrirane vsote Narodna banka ne potrebovala nobenega kritja. Seveda je pa težko ugotoviti, koliko bankovcev Narodne banke je tezavriranih. Zato se predlaga, da bi se morali bankovci z dnem, ko jih Narodna banka da v promet, datirati in bi se morali po enem letu kroženja zopet vrniti v Narodno banko. Bankovec, ki bi ta

enoletni rok zamudil, ne bi bil več zakonito plačilno sredstvo, temveč bi predstavljal samo nakazilo na Narodno banko, da po preteku 6 mesecev po prezentaciji izda za ta bankovec drugege, sposobnega za kroženje. Bankovec, ki bi se torej v predpisanem enoletnem roku ne vrnil v Narodno banko, bi moral za kazen čakati najmanj pol leta, da postane zopet zakonito plačilno sredstvo.

Aktivnost Amerike.

Ne more nam biti vzor Amerika, ker so njene gospodarske razmere preveč različne od naših. Ali vendar smo morali z odobravanjem spremljati ukrepe, ki jih je Amerika podvzela za sanacijo ostre denarne krize. Mi smo uvodoma povdarjali, da se je kriza začela v Ameriki, v onem raju, ki so ga morali zapreti pred navalom izseljencev. Vsled krize je ta raj postal pekel. Toda Amerika se ni brezupno udala težki boleznici krize, temveč je začela bolezen zdraviti in si v ta namen postavila določen gospodarski in finančni načrt.

1. Zlati dolar ni bog. Zato je prešla od zatega na papirnati dolar, da s tem nudi prvo pomoč proti ogromni škodi deflacije.

2. Postavila je cilj, da je treba dvigniti cene na višino od l. 1928, t. j. za približno 40 %, pri poljedelskih pridelkih nekaj več, pri industrijskih nekaj manj. Na ta način hoče omogočiti dolžnikom, da uredijo svoje dolgove.

3. Da vsled reflacije ne bi prišlo zopet do pretirane produkcije radi povišanih cen in potem zopet do kaosa, se zahteva za vso poljedelsko in industrijsko gospodarstvo uvedba načrtnega gospodarstva. Amerika, ki je najvišje držala prapor individualizma in osebne pobude v gospodarstvu, prihaja do uvidevnosti, da more pretirani individualizem in nebrzdana gospodarska svoboda povzročiti narodu veliko škodo,

privesti ga v veliko stisko. Zato Amerika prihaja k načrtnemu gospodarstvu, ki naj jo zavaruje pred škodo in stisko, do katere vodi nebrzdani kapitalizem.

Pasivnost je nesreča.

Navedli smo primer Amerike, ker kot zadrugarji uvidevamo potrebo, da se mora tudi v našem gospodarstvu nekaj ukreniti v sedanji gospodarski stiski. Ne pravimo, da naj se ukrene isto kot v Ameriki, ker so naše gospodarske razmere čisto drugačne

kot v Ameriki. Ali želimo, da se ukrene nekaj, kar bi stisko ublažilo, kar bi pomenilo uspešno zdravilo za sedanjo gospodarsko bolezen. Tisti, ki vodijo in nosijo odgovornost, naj izpolnijo to, kar narod od njih upravičeno pričakuje. Vemo, da teže finančne krize najbolj občutimo v Sloveniji, ker pri nas je bil razvit kreditni sistem. S krizo zaupanja je prišel v najhujšo krizo kreditni sistem. Zdravljenje krize je v bistvu torej vračanje zaupanja v denar in v denarne zavode.

(Konec.)

Molžna kontrola gorenjskih živinorejskih zadrug.

Delo Zveze živinorejskih selekcijskih zadrug za pingavsko govedo v Kranju kaže velik napredek tudi v letu 1932. Od za leto 1931 napravljenih zaključkov kontrolne molže, je naraslo v preteklem letu za 163 krav in se je napravilo za preteklo leto zaključke za 303 krave.

Najvišja molznost je bila v letu 1932: 3971 litrov in to v zadrugi Smlednik; je torej manjša za celih 923 litrov prejšnjega leta, ko je bila najvišja molznost dosežena v zadrugi Naklo z 4894 litri.

Najnižja molznost je bila v zadrugi Vodice in je znašala 1021 litrov in je torej večja za 85 litrov od leta 1931.

Najlepšo sliko da pa dosežena povprečna molznost rodovniških krav. Za l. 1931 znaša povprečje molznosti 2194 litrov, dočim se je ta zmanjšala v preteklem letu za 41 litrov in je povprečje molznosti vseh pod kontrolo se nahajajočih rodovniških krav za leto 1932, 2153 litrov. Nepoznavalca razmer ta primerek napravi vtis nazadovanja, kar pa v resnici ni. Vedeti moramo pri tem, da je v preteklem letu cena mleku zelo padla in je imelo za vzrok to, da so živinorejci odtegnili kravam močno krmo in jih hranili le bolj naravno. To se posebno jasno pokaže

v zadrugi Naklo, katera je izkazala povprečno molznost za l. 1931 2794 litrov mleka, dočim je v l. 1932 padla na 2373. Deloma je na padec vplivala tudi poznoletna suša in pa pomanjkanje krme, ker je živinorejec že začetkom zime moral štediti z klajo, da je živino mogel preko zime prerediti. Vendar ni padec povprečja splošen. Nazadovale so le štiri zadruge: Hrastje (za 309 litrov), Naklo (421), Predoslje (28) in Trstenik (za 220 l). Napredovale pa so zadruge: Cerklje (za 334 l), Smlednik (167), Voglje (5), Žabnica (123) in Gorje (286). Močan vpliv na zaključek delajo pač tudi zadruge, ki za l. 1931 še niso vodile kontrolne molže, ker teh je kar 10: Mavčiče, Olševke, Predvor, Selca, Stražišče, Šenčur, Velesovo, Vodice, Skaručna in Šinkov turn.

Od vseh rodovniških krav, ki so bile celo leto pod kontrolo se je namolžlo 651.696 litrov mleka, od krav, ki so se pod kontrolo nahajale samo nekaj mesecev, se je namolžlo 90.190 litrov, za nekaj krav pa se je kontrola vodila tudi izven rodovnika pa pri članih zadrug in so te krave dale 8485 litrov mleka. Skupna znaša množina namolženega mleka pod kontrolo se nahajajočih krav v letu 1932, nič manj kot 750.371 litrov.

Že samo te številke so jasen dokaz, s kako žilavostjo vrše svojo nalogo naše živinorejske selekcijske zadruga, ki delajo vse pod enotnim vodstvom svoje Zveze. Vedeti je treba, da je težko med živinorejci vzdržati disciplino, da redno svojo kontrolno nalogo izvršujejo, kar je spričo današnje vrednosti živine in mleka kaj lahko razumeti. Vendar je pričakovati, da bodo člani, zadruga, kakor tudi Zveza živinorejskih selekcijskih zadrug v Kranju še več uspeha dosegle v

tem letu, ker so tudi tiste zadruga, ki so deloma dremale v letu 1932 priče z novim letom z intenzivnim delovanjem. Treba pa bo, da bodo javne ustanove, tako banska uprava, okrajni kmetijski odbori, kakor tudi občinski kmetijski odbori, tem organizacijam nudile potrebna sredstva za nadaljno delo, ker v nasprotnem slučaju so vse storjene žrtve brez vsakega pomena. — Ovsenik Janez, tajnik Zveze živ. sel. zadrug za plinogavsko govedo v Kranju.

Razmerje med vlagatelji in denarnimi zavodi.

Sedanja gospodarska kriza je rodila pojave, ki jih prej nismo poznali. Ker denarni zavodi ne morejo v redu izplačevati hranilnih vlog, se čutijo vlagatelji prizadeti in se v varstvo svojih pravic organizirajo v posebna društva. Prvo tako društvo je bilo ustanovljeno maja meseca v Zagrebu, drugo se je pred kratkim osnovalo v Ljubljani.

Društvo za varstvo vlagateljev denarnih zavodov v Zagrebu je na seji svojega upravnega odbora dne 13. junija t. l. sklenilo poslati pristojnim ministrstvom, zvezi denarnih zavodov in posameznim zavodom posebno spomenico s svojimi zahtevami.

V svoji vlogi na resortna ministarstva naglašja društvo, da popolnoma uvideva, da je povratak zaupanja v denarne zavode glavni pogoj, da se odpravi depresija in da se varujejo interesi najbolj zdravih in najsolidnejših ekonomskih edinic, ki se imenujejo vlagatelji. Nemogoče pa je povrniti zaupanje v denarne zavode tako dolgo, dokler ne bo vlagateljem omogočeno, da neposredno in ob vsaki priliki kontrolirajo delo denarnih zavodov in soodločujejo v njihovih upravnih odborih. Poleg tega bo med vlagatelji in denarnimi zavodi vladalo trajno nezaupanje, ako se bodo denarni zavodi še nadalje zavijali v neke tajnosti in ako bodo javnosti

in zlasti klijenteli, ki jim daje sredstva za delovanje, odtegovali resnične podatke.

Plačila se ne morejo ocenjevati po cirkulaciji gotovine. Tako n. pr. se vidi, da je celokupni promet pri posameznih zavodih mnogo večji nego promet blagajne, kar pomenja, da so velik del (približno dve tretjini) prometa razvija v glavnem s prenosom vlog iz tekućih računov ali hranilnih knjižic, a samo majhen del z gotovino.

Da je to res, se vidi tudi iz sledečega dejstva. Cirkulacija gotovine pri nas znaša okoli 5 milijard. Od te vsote je treba odbiti zneske, ki se stalno nahajajo v privatnih in državnih blagajnah in v inozemstvu. Ta znesek doseže vsaj tri četrtine vrednosti vsega našega denarja, kar pomeni, da nimamo v prometu več nego poldrugo do dveh milijard gotovine. Nasprotno se je „zamrznjenje“ vlog v tekoćih računih in vložnih knjižicah razširilo na okoli 10 milijard vlog. Ker pa imamo v prometu vendar po vseh odbitkih še danes eno milijardno dinarjev, je jasno, da se je zaradi zamrznjenja vlog, ki predstavljajo devet desetih prometnih sredstev, moral ustaviti ves promet v vseh naših krajih in izzvati posledice, ki so se razvijale po svojem prirodnem toku in ki se bodo razvijale na isti način tako dolgo, dokler se ne

izpolni praznina, katera je nastala vsled zamrznjenja vlog. Opisana praznina se more izpolniti samo na ta način, da se vzpostavijo omenjeni plačilni načini ali z drugimi besedami, da se denarnim zavodom zapove, sprejemati svoje vložne knjižice za odplačilo svojih terjatev, odnosno da morejo imetniki tekočih računov razpolagati s svojimi terjatvami v korist vsakega svojega upnika ali bankinega dolžnika. Med bankami naj se uvede neke vrste kliring in naj se dovoli, da se dolgovi plačujejo z vložnimi knjižicami.

Ako se bo uvedlo tako kompenziranje, se bo zopet povrnila denarnim zavodom njihova življenjska moč, naše gospodarstvo bi pa znalo, s čim lahko računa in bo rešeno tajinstvenosti, v katero so se zavili mnogi in to največji zavodi sklicujoč se na okolnost, da jih je država proglasila za aktivne. Zato bi bilo tudi prav, da država prevzame jamstvo za zavode, ki jih proglašajo za aktivne.

Ti razlogi, pravi društvo v svoji spomenici, nas silijo, da prosimo:

1. da se dovolijo kompenzacije terjatev in dolgov denarnih zavodov v vsaki obliki, zlasti z vlogami na tekoče račune in vložne knjižice med zavodom in njegovimi klienti ter med zavodom in zavodom (neke vrste kliring);

2. da se čimprej predloži zakon, po katerem bi vlagatelji sodelovati kot odločujoči faktorji v upravi denarnih zavodov v pravilnem razmerju z delničarji in njihovim imetjem;

3. da se takoj naloži denarnim zavodom, da v sporazumu z vlagatelji spravijo svoje režije v sklad s stanjem zavoda in z današnjimi razmerami;

4. da se denarnim zavodom naloži dolžnost, da dajo odposlancem Društva za varstvo vlagateljev resnične in popolne podatke o vsem, kar se tiče zavoda in njegovega poslovanja;

5. da država prevzame jamstvo za zavode, katere proglašajo za aktivne;

6. da se ukinejo privilegiji, katere dajejo uredbe nekaterim privilegovanim zavodom.

Slične zahteve našteva društvo v spomenici, ki jo je poslalo Zvezi denarnih zavodov. Poleg tega pa še zahteva, da se plače uradništva zenačijo s plačami državnih uradnikov, da se isto stori glede potnih stroškov, da nameščenci opustijo službe, ki jih imajo v drugih zavodih ali podjetjih, zlasti v podjetjih lastnega zavoda, da se odpravijo ugodnosti glede najemnin, da se vpokojeni uradniki ne nameščajo kot honorarni uradniki, dalje da se zavodom, ki so se poslužili zaščite, prepove izplačevanje tantijem, dividend, podpor itd., dokler so pod zaščito.

Na to spomenico Društva za varstvo vlagateljev je odgovorila Zveza denarnih zavodov s protispomenico, v kateri pravi:

Omejitev izplačevanja vlog pri denarnih zavodih, ki so se poslužili varstva § 5 zakona o zaščiti kmetovalcev ali obče uredbe o reguliranju izplačevanja vlog od 27. decembra 1932, je imela za posledico nelegalno trgovanje z vložnimi knjižicami in sicer na veliko škodo vlagateljev in narodne štednje kakor tudi na škodo denarnih zavodov. Ta trgovina se je zlasti razvila ondi, kjer so brezvestni lastniki ali posredovalci kapitala širili nepovoljne in krive vesti o denarnih zavodih in valuti, hoteč ubiti vero vanje. Poiskali so vedno take vlagatelje, ki so ali iz gospodarske potrebe ali iz nepoučenosti prodajali svoje knjižice z ogromno izgubo. Ta nezakonita trgovina z vložnimi knjižicami se je vršila špekulativno v syrho zaslužka v pričakovanju, da bo zrastle vrednost knjižicam ali pa, da bo dovoljeno kompenziranje terjatev na podlagi knjižic z dolgovi pri dotičnem zavodu. Da se preprečijo ti nezdravi porazitski pojavi, je že zakonodajec pri predložitvi uredb na podlagi § 5,

oziroma obče uredbe na podlagi § 6 zakona o zaščiti kmetovalcev jasno izrazil princip, da se more kompenzacija terjatev vršiti samo izjemoma pod točno navedeni pogoji. Tako se zahteva, da so dotične terjatve in dolgovi nastali pred uredbo, odnosno pri knjižicah na prinositelja, da so bile v lastništvu dotičnega vlagatelja že pred uredbo. Izven teh pogojev se more kompenzacija izvršiti edino le z dovoljenjem komisarja, ako je to v interesu zavoda zaradi plačila njegovih terjatev.

Navzlic temu se neprestano ponavlja zahteva, naj se dovoli neomejeno kompenziranje terjatev pri istem zavodu in po dobljenih informacijah zahtevajo isto nekateri narodni poslanci v finančnem odboru narodne skupščine.

Zveza smatra za svojo dolžnost, da opozori na vse fatalne posledice takega predloga in da navede glavne razloge, da se ne bi sprejel in v zakonil tak predlog.

1. Dovoliti splošno kompenziranje pomeni zadati težek udarec narodni štednji, ker predstavljajo vloge pri zaščitenih zavodih 58 % vseh vlog pri privatnih denarnih zavodih. Kompenzacija bi imela za posledico jako znatno izgubo privarčevanega kapitala in to v onih najširših ljudskih krogih, ki so ob času občnega vznemirjenja pokazali več miru in razboritosti kakor mnogi drugi vlagatelji.

2. Splošna dovolitev kompenzacij ruši vse principe, na katerih so osnovane uredbe o izplačevanju vlog pri denarnih zavodih, ker

a) onemogočuje nadaljnje delo denarnih zavodov in povratek v normalno stanje;

b) omogoča favoriziranje in neenako postopanje posameznih vrst tako vlagateljev kakor dolžnikov na škodo onih, ki so manj poučeni in okretni;

c) izdane uredbe o izplačevanju vlog omogočajo, da morejo vlagatelji popolnoma

realizirati svoje terjatve z obrestmi, ker so zaščiteni zavodi aktivni in so le slabše likvidni, dočim bi splošna kompenzacija pomenila znatno izgubo vloženega denarja.

3. Dovolitev splošne kompenzacije vodi likvidacije naših najmočnejših in največjih denarnih zavodov, v katerih je skoncentriran največni del naloženega denarja, tako da bi to imelo za posledico odpravo našega denarnega in kreditnega sistema in konec organizovane štednje.

4. Kompenzacija ruši vsako garancijo, da bodo vlagatelji in upniki zavoda pravično obravnavani in poplačani, ker se izvršuje sukcesivno in slabi za preostale vlagatelje pokritje za njihove terjatve.

5. Kompenzacija se izraža tudi na strani zavodskih dolžnikov neenako in nepravilno, ker omogoča ekonomski neopravičeno znižanje njihovih dolgov na škodo vlagateljev, zavoda in onega dela zavodih dolžnikovih, ki bi se ne mogli nič ali ne v toliki meri poslužiti kompenzacije.

6. Kompenzacija se protivi tudi pozitivnemu državljskemu pravu, ko dopušča edino kompenzacijo dospelih terjatev z dospelimi dolgovi.

7. Kompenzacija bi imela zelo težke pretresljaje za celo našo kreditno organizacijo z Narodno banko na čelo. Zakonita dovolitev kompenzacije bi onemogočila denarnim zavodom, da izpolnijo svoje obveznosti napram Narodni banki, ker bi za svoj terjatve prejeli knjižice namesto denarja. Tako bi mnoge terjatve Narodne banke postale dvomljive, kar bi imelo svoje reperkusije tudi na kreditno in monetarno politiko Narodne banke in države.

Ti razlogi so po mnenju Zveze denarnih zavodov tako tehtni, da je treba odbiti predlog, naj se dovoli splošna kompenzacija terjatev na podlagi vložnih knjižic in dolgov pri zaščitenih denarnih zavodih.

Iz slovaškega združništva.

Slovaki so si ustvarili primeroma krepko združno organizacijo. Centrala njihovih zdru-
g — Ustredné družstvo — ima svoj se-
dež v Bratislavi. Poslovati je začela še le po
končani vojni l. 1919, ob koncu l. 1932 pa
je štela že 2029 včlanjenih zdru-
g. Med njimi
je tudi nekaj madžarskih zdru-
g, ki so bile
preje pridružene združni zvezi „Hangya“
v Budimpešti.

Med pridruženimi zdru-
gami sta 2 zvezi
in 4 nakupovalne združne centrale, dalje
264 kreditnih zdru-
g z omejeno zavezo,
548 kredit. zdru-
g z neomejeno zavezo,
58 kmetijskih vzajemnih blagajnic,
864 konsumnih društev,
19 gospodarskih in skladiščnih zdru-
g,
30 zdru-
g za kuhanje žganja,
41 zdru-
g za izdelovanje špirta,
40 mlekarskih zdru-
g,
1 lanarska zdru-
ga,
7 nakupnih zdru-
g,
19 obrtniških zdru-
g,
5 združnih elektraren,
84 stavbenih zdru-
g,
14 raznih kmetijskih zdru-
g,
29 raznih drugih zdru-
g.

Ob svoji ustanovitvi l. 1919 je štela
osrednja zveza 919 zdru-
g in se je torej
število članic v teku zvezinega delovanja
več kakor podvojilo. Včlanjene zdru-
ge so
imele pri zvezi vplačanih 2,121.400 Kč de-
ležev, rezervni fond je ob koncu l. 1932 zna-
šal 1,450.349 Kč, naloženega denarja so imele
zdru-
ge pri zvezi 42,422.139, drugih upnikov
je bilo za 13,259.836 Kč, ostala pasiva so
znašala 1,227.004 Kč. Stanje kreditov, ki jih
je zveza dovolila svojim članicam, je bilo
47,392.007 Kč. Iz teh števil se vidi, da je
zvezi uspelo v kratkem času zbrati znatno
lastno premoženje, ki znaša nad 4 mil. Kč.

Na sistematično vzgojo združnih funk-

cijonarjev in združnikov je osrednja zveza
polagala veliko važnost. V svojem letnem
poročilu pravi zveza: „Kjerkoli izkazuje kaka
zdru-
ga izredno dobre uspehe, je to po na-
vadi zasluga dobrega odbornika ali uradnika.
In nasprotno, kjer se kažejo v zdru-
gi na-
pake, najde se napaka najprej pri slabih od-
bornikih ali v pomanjkanju združne zave-
sti članov.“

Zato izdaja zveza časopis „Gospodarski
obzor“ v 2600 izvodih s stalno prilogo „Kme-
tijske novice“ v 2200 izvodih. Kot dopol-
nilo služi „Združni in kmetijski koledar“,
ki se tiska v 7800 izvodih. Za madžarske
zdru-
ge izdaja zveza časopis „Gazdasági
szemle“ v 1200 izvodih. Vsi trije časopisi
izhajajo 14-dnevno. V teh publikacijah se
obravnavajo vse aktualne stvari, tičeče se vod-
stva zdru-
g.

Lani je zveza priredila 5 tridnevni-
h te-
čajev za nove funkcionarje kreditnih zdru-
g,
2 petdnevna tečaja za tajnike kreditnih za-
dru-
g, 4 šestdnevne bilančne tečaje za bolj
izvežbane tajnike kreditnih zdru-
g in 1 tro-
dnevni tečaj za odbornike in poslovodje kon-
sumnih društev. Za funkcionarje madžarskih
zdru-
g so se vršili posebni tečaji.

Posebno pozornost obrača zveza revi-
zijam. V revizijskem oddelku zveze je bilo
nastavljenih 43 revizorjev, dočim je število
ostalih uslužbencev znašalo 53. Nenavadno
visoko število revizorjev ima zveza zato, ker
izvršuje revizije pri vsaki včlanjeni zdru-
gi
vsako leto, pri slabše vojenih zdru-
gah celo
po dvakrat. Revizorji sodelujejo tudi pri sno-
vanju novih zdru-
g, pri njih reorganizaciji,
pri sanacijah, statistiki itd.

Med včlanjenimi zdru-
gami je največ
kreditnih. Po statistiki v l. 1931 je imelo
759 kreditnih zdru-
g 152.588 članov, vpisa-
nih deležev 14,397.600 Kč, rezervnih zakladov
11,577.585, hranilnih vlog na knjižice in v
tekočem računu 286,357.570 Kč, dovoljenih

posojil 295 milijonov Kč. Napram prejšnjemu letu je število članov poskočilo za 10.146, hranilne vloge so se pomnožile za 17.934.026 Kč, posojila pa za 29 milijonov Kč. Porast posojil je bil v l. 1931 manjši za 21 milijonov Kč, ker so se morale kreditne zadrugе omejevati pri podeljevanju novih posojil, da obdrže potrebno likviditeto. Likvidnih sredstev (gotovine, naloženega denarja, vrednostnih papirjev) so kreditne zadrugе ob koncu l. 1931 imele za 45.600.000 Kč, kar odgovarja 16% zaupane tuje obratne glavnice. Skrb kreditnih zadrug, imeti v rezervi zadostno gotovino za izplačilo vlog, se kaže tudi v tem, da so se njihove naložbe pri centrali v l. 1932 dvignile za 4.200.000 Kč.

Ločeno od kreditnih zadrug izkazuje statistika za l. 1932 58 kmetijskih vzajemnih blagajnic, ki so imele 80.273 članov, 11.039.500 Kč deležne glavnice, 9.439.000 Kč rezervnih fondov, 358.905.000 Kč vlog in 383.547.000 podeljenih posojih. Kmetijske vzajemne blagajnice so združene v svoji posebni zvezi, ki ne oskrbuje samo denarne izravnave, ampak izvršuje tudi zakonite revizije. Ta zveza omejuje svoje delovanje na Slovaško, ostale zadrugе te vrste v Podkarpatski Rusiji so pridružene deželni zadrugi zvezi v Užhorodu.

Blagovne zadrugе so organizirane v zvezi gospodarskih zadrug za Slovaško, ki je v računskem letu 1931/32 nakupila 3900 vagonov blaga (žita, krompirja, stročnic, sena, slame), za 600 vagonov več nego v prejšnjem letu. Gospodarskih potrebščin (žita, krmil, semen, umetnih gnojil, premoga) je zveza prodala 6700 vagonov. Ob koncu leta 1931 je bil osnovan poseben oddelek za kolonijalno blago, ki ga mislijo počasi preosnovati v samostojno centralo konsumnih društev, dočim bi se zveza gospodarskih zadrug bavila s kmetijskimi potrebščinami.

Skladiščne in gospodarske zadrugе so še le na začetku svojega razvoja in posled-

nja leta niso bila ugodna za njihovo delovanje. Ne sme se pozabiti, da poslovanje skladiščnih zadrug ne zahteva le znatnih investicij, ampak tudi velik obratni kapital, in tega danes ni mogoče spraviti skupaj, ko so kmetje prisiljeni kupovati na kredit. V poslovnem letu 1931/32 izkazuje 15 poslujočih skladiščnih in gospodarskih zadrug 19.464 članov, 2.830.000 Kč vpisanih deležev, 1.070.000 rezerv, 17.145.000 Kč izposojil, 12.552.000 Kč terjatev pri odjemalcih, 5.447.000 Kč vrednosti nepremičnin in investicij. Kakor se vidi, deležna glavnica in rezerve ne zadostujejo niti za nepremičnine in opravo in je ves obratni kapital izposojen. Promet teh zadrug je v poslovnem letu 1931/32 znašal 2079 vagonov žita, 1058 vagonov sena in slame, 180 vagonov krmil, 541 vagonov umetnih gnojil, 206 vagonov drugih kmetijskih predmetov in 79 vagonov mlinskih izdelkov, skupaj 4143 vagonov v vrednosti 41 milijonov Kč.

Konzumna društva, katerih navaja statistika 782, so imela 132.119 članov, 15.043.000 Kč vpisanih deležev, 67.590.000 Kč rezervnih fondov, dolg za neplačano blago pri dobaviteljih je znašal 46.580.000 Kč, vrednost blagovnih zalog po nabavnih cenah 28.747.000 Kč, terjatve pri članih za dobavljeno blago in naložen denar 46.953.000 Kč, vrednost nepremičnin 42.745.000 Kč. Blaga so ta društva prodala za 235.400.000 Kč.

V primeri z letom 1930 je izkupiček nazadoval za 27 milijonov Kč, torej skoraj za 10%, kar je v zvezi s splošnim padanjem cen. Gospodarstvo v konzumnih društvih ni bilo slabo, ker so se rezervni zakladi pomnožili za več nego 20 milijonov Kč. Med aktivni se je povečala vrednost blagovne zaloge skoraj za 4 milijone Kč, nepremičnine in investicije so zrastle za 12 milijonov Kč, terjatve pri članih za približno 1.700.000 Kč.

Zveza opozarja v svojem letnem poro-

čilu, da je nezdrav pojav, če se blagovna zaloga povečava ob času, ko cene padajo, in da je porast terjatev pri članih za neplačano blago svarilen opomin. Zelo potrebno je, da imajo konsumna društva svoje terjatve pri članih zavarovane in krite z zadolžnicami. Društva, ki imajo neprimerno velike terjatve pri odjemalcih, morajo kupovati na upanje in plačevati obresti, dočim dobe po navadi od odjemalcev zelo malo obresti. Prodajanje na kredit bi moglo uničiti vso organizacijo konsumnih društev. Zveza svari, naj upravni odbori ne dovoljujejo, da bi poslovodje sami dajali na kredit. Prodajanje za gotovino je bilo povsod eden izmed glavnih namenov potrošnih zadrug. Nekatera društva prodajajo le proti takojšnjemu plačilu in pokazalo se je, da je to povsem možno, še več, promet teh društev se je zvišal.

Skupno nakupovanje potrošnih zadrug je še nezadostno organizirano, ker je mnogo društev, ki niso včlanjena ne pri nakupovalnih centralah, ne pri zvezi gospodarskih zadrug. Tiste, ki so včlanjene, pa kupujejo le 35 % pri svojih trgovskih centralah, dočim si ostalo nabavljajo drugod.

Mnoga konsumna društva na Slovaškem so bila pred vojno včlanjena pri budimpeštanski zadrugi centrali „Hangya“, pri kateri so bila deloma zadolžena, deloma so imela pri njej naložen denar. Dolgovala so 1,184.390 Kč, a njihove terjatve so znašale 4,178.793 Kč. Te terjatve bodo honorirane s približno 40 %.

Potrošne zadruge imajo štiri nakupne centrale v mestih Galanta, Košice, Kežmarok in Žilina. Vse te centrale so imele prometa v l. 1932 za 47,200.000 Kč, napram prejšnjemu letu za 4,600.000 Kč manj. Največji promet izkazuje centrala v Košicah, ki je bila l. 1932 prišla v finančne težkoče in se je mogla držati le s pomočjo Osrednje zadruge, ki jo je preuredila tako, da more se

daj poslovati. Po reorganizaciji se v tej centrali prodaja le za gotovino in se pri tem dosega prav dovoljen promet.

Izmed produktivnih zadrug je omeniti predvsem kmetijske varilnice za špirit, katerih je 49. Imele so priznan kontigent za 45.057 hl špirta. Ker je krompir slabo obrodil, je bilo treba uporabljati nadomestne surovine, glavno sladkorno repo in nekaj melase. Predelalo se je v špirit 2200 vagonov krompirja in 2000 vagonov repe. K zvezini statistiki je poročalo 34 varilnic špirta, ki so poslovale v zadnji kampanji; članov so imele 1807, vpisanih deležev 4,273.000 Kč, rezervnih fondov 1,715.000 Kč, dolgov 11,444.000 Kč, terjatve so znašale 6,278.000 Kč, vrednost nepremičnin pa 8,952.000 Kč. Zadrugne varilnice špirta iz krompirja so združene v lastni zvezi, ki varuje njihove interese in izvršuje tehnično kontrolo pri posameznih zadrugah.

S pridobivanjem špirta iz sadja se bavijo posebne zadruge, ki so sicer precej številne (33), ali zaradi velikega obdavčenja stagnirajo. V kampanji 1931/32 so predelale okoli 2496 q borovnic, 688 q sliv in drugega sadja, skupaj 3184 q surovin.

Mlekarske zadruge bi dobile zadosti odjemalcev in kmetovalci sami zahtevajo, da se take zadruge ustanovljajo. Ali nova mlekarska podjetja se težko vžive. Napačno je — kakor pri nas —, da se snujejo male mlekarske zadruge, ki ne morejo plačati strokovnjaka za izdelovanje in za prodajanje mlečnih izdelkov. Pri mali množini predelane mleka je izdelovanje drago in za mleko dobivajo člani malo, vsled česar promet nazaduje in zadruge hirajo. Položaja mlekarskih zadrug tudi ni zboljšala ustanovitev mlekarske zveze, ki je imela skrbeti za skupno vnovčevanje mlečnih izdelkov. Zadruge ne morejo zagotoviti zvezi redne dobave svojih izdelkov v tolikšni množini, da bi se zveza

mogla uveljaviti na trgu kot močan činitelj. Ugodnejše pogoje imajo mlekarске zadrugе v večjih mestih, kjer je dana možnost za ugodno vnovčevanje surovega mleka. Vsa organizacija mlekarских zadrug trpi zaradi nesmotrenosti. Ob koncu l. 1932 je delovalo na Slovaškem 46 mlekarских zadrug, od katerih je bilo pri Osrednji zadrugi včlanjenih 40. K statistiki je prispevalo 33 zadrug, ki so imele 3109 članov, 2,539.000 Kč vpisanih deležev, 726.000 Kč rezervnih zakladov, 5,964.000 Kč dolgov, vrednost nepremičnin in inventarja je znašala 5,660.000 Kč, terjatve 2,759.000 Kč. Zadrugе so prejele 13 milijonov 436.000 litrov mleka, od česar so prodale v surovem stanju 8,581 000 litrov, od ostanka pa so izdelale 156.000 kg masla, 127.000 kg skute in 72.000 kg raznih sirov. Ves promet je mogoče ceniti na 20 milijonov Kč. Največja mlekarška zadruga je v

Bratislavi, ki je sama imela skoro za 8 milijonov prometa.

Ob koncu l. 1932 je bilo v Osrednji zadrugi vpisanih 2029 zadrug raznih kategorij. Od tega je k statistiki za l. 1931 prispevalo 1813 zadrug, ki izkazujejo: 401.130 članov, 63,886 000 Kč vpisanih deležev, 81,705.000 Kč fondov, 640,000.000 Kč hranilnih vlog, 105,000 000 gotovine in vrednostnih papirjev, 43,000.000 Kč zaloga, 374 milijonov Kč nepremičnin (tu so všete tudi nepremičnine stavbnih zadrug), 817,000.000 dovoljenih kreditov.

Iz teh podatkov se vidi, da je zadrugništvo na Slovaškem poglavalno krepke korenine. Je pa še zelo dosti možnosti za nadaljni razvoj. Smotrenemu delovanju osrednje zveze se bo brez dvoma posrečilo, da se bo zadrugna organizacija vkljub sedanjim zaprekam razvila še mnogo lepše.

Zadruga rochdalskih pionirjev.

(Dalje)

Naša zadruga je sicer počasi, toda stalno in sigurno napredovala. Njeni voditelji so začeli misliti, kako bi polagoma razširili obratovanje in se tako približali namenu, ki so ga imeli njeni ustanovitelji. Zadrugarji so si pri vodstvu zadrugе nabrali nekaj trgovskih izkušenj. Naučili so se razlikovati slabo blago od dobrega, zaradi česar so slabo blago odklanjali. Zato so sklenili oskrbeti si lasten mlin. Mlinsko podjetje naj bi obstajalo kot posebna zadruga, ki naj bi dobavljala moko v prvi vrsti konsumni zadrugi. Slična mlinska zadruga je že z uspehom delovala v mestu Leeds in tako zadrugo so hoteli imeti tudi v Rochdalu. Deleži naj bi znašali 5 funtov. Ko so imeli nabranih 1000 funtov, so začeli iskati v bližini mlin, da bi ga vzeli v najem. Nekateri zadrugarji so vtaknili v to novo podjetje ves svoj prihranjeni denar,

drugi so vzeli le nekaj deležev, ker so se bali, da bi jim s pšenico vred ne semlel tudi njihovih prihrankov. Tudi zadruga pionirjev je vložila 200 funtov.

Toda pri mlinu početkoma ni hotelo in ni hotelo iti po sreči. Trimesečne bilance so zaporedoma izkazovale samo izgube. Zaradi tega se je med zadrugarji pojavila ostra kritika. Nekateri so menili, da bo konsumna zadruga izgubila svoje odjemalce, ako bo dobivala moko le iz tega mlina. Drugi so mislili, da bo mlin tudi zadrugo potegnil s seboj v pogubo. Bili so pa tudi taki, ki so dokazovali, da zasebni mlini obratujejo z dobičkom, torej bi se moral tudi zadrugni mlin rentirati, ako se ustvarijo za to potrebni pogoji. Opozarjali so, da ima mlin na razpolago premalo obratne glavnice, pa je prisiljen kupovati na kredit in sprejemati

pšenico, ki ni niti najboljša niti najceneša. Dalje so opazovali, da je mlinar ali površen ali nesposoben ali pa oboje, kar je tudi zakrivilo izgube. Tudi so člani pokazali premalo discipline pri nakupovanju moke.

Po dolgotrajnih debatah se je vendar večina odločila, naj se mlin pridrži. Preuredili so upravo, postopali so pri nakupu žita previdno in tako so vkljub vsem težavam z železno energijo rešili svoje podjetje poloma. Že do l. 1855 so mogli odpisati vso vsoto, ki so jo bili izdali za upravo in stroje. L. 1856 so uredili nov mlin z novimi stroji v Rochdalu samem. Bilo je to pusto poslopje z mrkimi stenami. Edino lepo pri tem mlinu je bil duh odločnih zadrugarjev, ki so mlin postavili v obrat in ga v obratu vzdržali. Število članov je bilo narastlo na 550. Mlin je imel tudi dovolj denarnih sredstev. Za zadrugarje je bilo ugodno, da so mogli v to podjetje nalagati svoj denar. Pri banki so dobili od svojih naložb le po 2 ali 3 odstotke obresti in niso o nadaljni usodi ničesar vedeli. Pri zadrugah so jim izplačevali obresti po 5 odstotkov in so člani poleg tega vedeli, kaj se godi z njihovim denarjem, saj so imeli glasovalno pravico pri upravi in so se tako lahko prepričali, da je njihov denar varno naložen. Ko je bila rochdalska hranilnica prišla v konkurz in je tisoče revnih družin pahnila v nesrečo in stisko, so se ljudje še bolj oklenili združnih podjetij, kajti delavci-zadrugarji niso še nikoli nikogar oguljufali in so bili ravno tako vredni zaupanja kakor bankirji. Nekaj let kasneje se je moglo v letnem poročilu brati sledeče obvestilo o delovanju mlinske zadruga: „Ta zadruga, ki je v početku stala na zelo slabih nogah, spada sedaj med najmočnejše in najbolj zdrave. Več kakor 7 osmin njenega prometa odpade na zadruga, katerih stoji približno 50 z njo v zvezi. Zadruga pre-

skrbuje svoje člane in druge odjemalce s čisto, zdravo, nepokvarjeno moko.“

Pri prodajanju moke je zadruga doživela nekaj posebnega. Kakor je zadruga prodajala vsa živila nepotvorjena, tako tudi moko. Mogoče, da je bila včasih slabše kvalitete, toda bila je čista. Iz tega vzroka ni bila tako bela kakor druga moka, ki je prihajala na trg. Zato je ni hotel nihče kupovati. Odjemalci niso poznali niti barve niti okusa čiste moke. Proti zadrugi se je dvignil krik in vik in se je trdilo, da ne more konkurirati z drugimi mlini. Če bi bila zadruga moko ponarejala, bi bili odjemalci pa spet nezadovoljni, češ, zadruga ravna ravno tako brezvestno kakor trgovci, ker prodaja ponarejeno blago. Zadruga je bila torej prisiljena moko beliti. Toda le prav malo časa. Tako postopanje pa je bilo tako protivno načelom poštenih pionirjev, da so ga opustili in svojim kupcem skušali dokazati neumnost njihova predsodka. Člani so se dali poučiti. Voditelji zadruga so jim mogli sedaj reči: „Kdor hoče na vsak način ponarejeno moko, naj si jo ponaredi sam.“

Kako solidno se je razvijala mlinska zadruga, se vidi iz sledečih števil:

Leto	Kapital	Promet	Dobiček
1852	2.898	7.636	336
1862	30.254	155.696	8.227
1872	64.692	215.238	3.133
1882	99.885	286.968	2.144
1892	102.358	254.061	2.384

(Pripomba: Gorenje denarne vrednote so izražene v funtih šterlingov. Pred padcem valute je bil 1 funt = približno 270 Din.)

Kakor je bilo že rečeno, se je zadruga poštenih pionirjev polagoma, toda stalno razvijala in širila svoj obrat.

Najprej je začel poslovati oddelek za prodajo živil in sicer l. 1844. Poslovanje se je začelo s celimi štirimi predmeti. Sedaj dobi član v tem oddelku prav vse, karkoli

prodajajo trgovine z živili. V teku časa je zadruga otvorila še posebne oddelke za tekstilno blago, mesarijo, čevljarstvo, oddelek za izdelovanje lesenih čevljev, krojaštvo in oddelek za veliki nakup. Vsak oddelek ima lastno knjigovodstvo. Ob koncu vsakega četrtertletja se sestavi celoten obračun, ki omogoča pregled nad vsem poslovanjem.

Meso in mesne izdelke je začela začela zadruga prodajati l. 1846 s tem, da je bila kupila od nekega mesarja 80 funtov mesa. Nekaj časa je morala zadruga ta oddelek opustiti, dokler si ni nabavila v ta namen posebne hiše. Sedaj dela poslovnodja in nekaj pomočnikov za potrebe zadruga. Tedensko se proda za kakih 35.000— do 40.000— Din blaga.

Z izdelovanjem obutve se je začela zadruga pečati l. 1852. Za prodajo je pripravljena tudi manjša zaloga. Tudi z izdelovanjem obleke po meri se je začela zadruga baviti istega leta.

Velenakupni oddelek je začel poslovati l. 1855, da zadosti potrebam onih članov, ki so zahtevali blago v velikih množinah. Tudi je ta oddelek imel podpirati nekaj sosednjih zadrug, ki zaradi nezadostnega letnega kapitala niso mogle blaga dobavljati iz najboljših virov in iz istega vzroka tudi niso mogle vzdržavati dobrega nakupovalca, ki bi dobro poznal trg in trgovino in ki bi znal, kako, kedaj, kje in kaj je treba kupiti.

Priprave za organizacijo skupnega nakupovanja blaga za zadrugo v grofijah Lancashire in Yorkshire so se bile začele že l. 1854. Glavna stvar, ki jo je bilo treba rešiti, je bilo vprašanje, kdo naj da na razpolago potrebni kapital, da bi se mogel ta načrt uresničiti. Nekatere zadruga so se bile obvezale, da bodo prispevale delež, ki bo odgovarjal njihovi velikosti, druge so imele komaj toliko denarja, da so mogle vzdrževati lastno trgovino. Zopet druge so se rav-

nale po starem modrem pravilu, da hočejo najprej videti, kako bo stvar šla, predno se priključijo. Pionirji so se pogumno zavzeli za načrt in ker so bile mnoge druge zadruga prepričane, da mora iti, ako so Rochdalski udeleženi, so se tudi pridružile in so prispevale nekaj deležev. V pravih rochdalske zadruga je o tem predmetu povedano sledeče: Oddelek za velenakup se ustanovi, da zadosti potrebam onih članov, ki hočejo blago nakupovati v večjih množinah. Oddelek za velenakup mora glavnico, ki mu jo bo dala na razpolago vodstvo zadruga, obrestovati po 5 % letno. Dobiček, ki ga napravi oddelek za velenakup, naj se po odbitku plač, drugih stroškov in omenjenih obresti, štirimesečno razdeli na tri dele. Ena tretjina se odkazuje rezervi za morebitne izgube toliko časa, da bo dosežena vrednost blagovne zaloge. Ostali dve tretjini dobička se razdelita med člane v razmerju njihovega prometa.

O obrestovanju kapitala, ki bi ga najel oddelek za velenakup, so bila mnenja različna. Rochdalska zadruga je smatrala za pravilno, da tiste zadruga, ki so malo prispevale k ustanovitvi, vendar le dobe povrnem popust v razmerju prometa z velenakupnim oddelkom. Nekateri zadrugarji pa so menili, da ima rochdalska zadruga pravico do vsega prebitka, ker je sama dala na razpolago skoro ves obratni kapital. Priključene zadruga so nasprotno zastopale stališče, da so 5 % obresti vse, kar more rochdalska zadruga zahtevati, do čistega dobička pa ima pravico le v tolikšnem obsegu, v kolikor bo znašal njen promet. Dejansko pa je bila stvar taka, da so mnoge zadruga kupovale le nekatere predmete, od katerih je bilo malo dobička, medtem ko je rochdalska zadruga od tega oddelka kupovala vse blago v takem obsegu, da je skoraj sama ustvarjala ves čisti dobiček. Poleg tega je

riskirala še vloženi kapital. Tako je na obeh straneh ostalo nekaj tihe nezadovoljnosti. Vkljub temu, da je velenakupni oddelek izkazoval nekaj časa izgubo in ni mogel dati blagovne dividende, so se ga zadruga vendarle posluževale v veliki meri. To je bilo pa le njim samim v korist. Najvažnejše delo pri konsumni zadrugi je nakupovanje blaga. Kdor opravlja ta posel, mora dobro poznati dotično trgovsko panogo in nakupne vire. Če nakupovalec nima pravega trgovskega smisla in potrebnega stvarnega znanja, ob vsej poštenosti ne bo mogel preprečiti, da bi zadruga ne trpela škode. Male zadruga ne najdejo lahko takih oseb in če jih, jih morejo le težko plačati. Velika nakupna organizacija pa mora imeti več takih uradnikov in more tako koristiti zadrugam, ker lahko dobavlja neponarejeno blago in ga more dobavljati cenejše in boljše.

Število članov je pri zadrugi stalno narasčalo. Mnogim, ki se bili bolj oddaljeni, je bilo treba blago dostavljati z vozom. Vkljub temu je bilo vedno težje postreči članom, ki so prihajali kupovat v zadrugino prodajalno. Med člani se je zato večkrat slišala želja, da bi se jim olajšalo nakupovanje s tem, da bi zadruga v njihovi bližini napravila poslovalnico. Prvo poslovalnico je zadruga odprla jeseni l. 1856. Druga poslovalnica je nastala naslednje leto. V dotičnem mestnem delu je obstojala še neka druga, toda mnogo manjša zadruga, ki se je pa razdružila in spojila z glavno zadrugo, ki je za ondotne svoje člane otvorila pomožno razdeljevalnico blaga. Tako je kmalu nastalo v mestu samem pet poslovalnic. Šesto poslovalnico je zadruga odprla l. 1859 in to izvem mesta in v bližini neke druge podobne zadruga, ki je poslovala v bližnji vasi. Ta zadruga je spoznala takoj, da bo morala prenehati, ako bo rochdalska zadruga napravila v njeni bližini filijalko. Zato so se

mnogi njeni člani upirali načrtu poštenih pionirjev, toda še več jih je bilo, ki so ta načrt odobraval, ker se jim je z gospodarskega stališča zdel zdrav. Pa tudi med člani rochdalske zadruga je načrt naletel na precejšen odpor. Nasprotniki so naglašali, da ni prav, če se zadruga obremeni z velikimi stroški, ki jih bo povzročal prevoz v tako oddaljen kraj. Če hočejo tisti člani, ki so predlagali otvoritev poslovalnice, res dejansko sodelovati, naj sodelujejo pri stari zadrugi, kjer bodo imeli prilike dovolj pokazati svojo vnemo in sposobnost. Povdarjalo se je tudi, da je na vsak način boljša samostojna zadruga kakor poslovalnica. Samostojna krajevna zadruga razvija lahko večjo delavnost kakor poslovalnica in ima tudi večji vzgojni vpliv. Združitev zadrug ob velikem nakupovalnem središču je boljša kakor sistem filijalk. Rochdalska zadruga pa je šla preko teh pomislov uvažajoč edino le pogoj, da prebiva v bližini poslovalnice toliko članov, da je zasiguran zadovoljiv promet.

L. 1875 je imela rochdalska zadruga v mestu samem in v okolici že 16 poslovalnic. Skoro vse poslovalnice imajo pripravne, prostorne prodajalnice. Razun dveh so bile vse nastanjene v lastnih zgradbah. V 12 poslovalnicah so imeli člani na razpolago čitalniške prostore.

Sistem razpečevalnic (poslovalnic) je nudil članom znatne koristi in je bil brez dvoma tudi eden izmed glavnih vzrokov, da se je zadruga razvijala hitro in vendar varno.

V bližini glavnega skladišča, od koder je zadruga oskrbovala posamezne poslovalnice, je namestila svoje produktivne oddelke: tobačna tovarna, pekarna za kruh, piškote in kolače, klavnica, pralnica rozin, pražarna za kavo, mlin za kavo in poper. Na istem prostoru stoje tudi hlevi. Ves obrat je urejen tako, da se more blago vsakega oddelka na zahtevo takoj odposlati v poslovalnice,

Tako je zadruga polagoma postala najpomembnejše trgovsko podjetje v mestu. Veliki stolp na njenem glavnem poslopu je visoko nadkriljeval vsa druga poslopja. Njen ugled pa ni rasel samo v domačem kraju,

ampak se je njena slava širila daleč zunaj po Evropi, od koder so vneti zadrugarji obračali svoje oči proti Rochalu kakor proti združni Meki.

(Konec prihodnjič.)

Iz našega združništva.

Inseratni del našega dnevnega časopisa objavlja dostikrat zanimive stvari. Zlasti interesantne so ponudbe brezobrestnih posojil. V nekem ljubljanskem dnevniku z dne 9. julija 1933 so objavljeni taki-le inserati:

Zastopnike išče posojilnica za obisk privatnih strank za zaključevanje posojil.

100 Din dnevno zasluži zgovorni poverjenik z obiskovanjem privatnih strank za posojila.

Pojasnila za zelo ugodno brezobrestno posojilo pri Edinosti, vzaj. gospod. društvu v Mariboru daje glavni zastopnik... Sprejemajo se zanesljivi poverjeniki.

Natančna pojasnila za brezobrestna posojila proti 30 letnemu amortizacijskemu odplačevanju daje glavni zastopnik „Edinosti“ vzaj. gospod. društva, r. z. z o. z. ...

V isti številki istega lista pa je v gospodarskem delu brati:

Likvidacija. Edinost, vzajemno gospodarsko društvo, r. z. z o. z. v Mariboru se je po sklepu občnega zbora z dne 18. junija razdružila in prešla v likvidacijo.

Ali ni poučno: Dne 18. junija se zadruga razdruži, dne 9. julija, torej tri tedne kasneje, pa ponuja v inseratih njen glavni zastopnik še posojila proti 30 letnemu odplačevanju! In še brezobrestna povrh! Pa ljudje še tožijo o pomanjkanju denarja.

Zadruga pod zaščito. Prva slovenska zadruga, ki je zaprosila in tudi dobila zaščito glede izplačevanja hranilnih vlog, je

bilo Konzumno društvo za Slovenijo, ki ne vrši samo blagovnih poslov, ampak sprejema tudi hranilne vloge.

Kakor poroča dnevno časopisje, je v majniku letošnjega leta prejela tudi Okrajna posojilnica v Ormožu dovoljenje, da sme po uredbi o reguliranju izplačil vlog le delno izplačevati pri nji naložene hranilne vloge.

Združništvo v državi.

Zadružna zveza v Zagrebu je imela svoj občni zbor dne 18. maja. Koncem l. 1932 je štela 156 včlanjenih zadrug. Med njimi je skoraj dve tretjini kreditnih, namreč 102, nabavnih in prodajnih je bilo 16, mešanih 4, produktivnih 18 (med njimi 6 mlekarskih, 2 vinogradniški, 8 žitarskih in 2 obrtni), 2 živinorejski, 1 ribarska, 4 stavbinske, 2 tiskovni in založniški ter 7 raznih drugih. Članstvo se je pomnožilo za 14 zadrug.

Bilanca zveze za l. 1932 obsega sledeče postavke. Aktiva: gotovina in naložbe pri poštini hranilnici 158.326 Din, naložbe pri bankah 510.750 Din, tek. računi 16.207.516, eskompt 340.510 Din, vrednostni papirji 612.350, inventar 66.700, dolžniki za prevzete garancijske obveze 17.013.351, razno 29.416, skupaj 35.039.121 Din. Pasiva: Združni deleži 179.700, rezerva 264.972, vloge na knjižice in v tekočih računih 14.470.843, razni tekoči računi 491.895, upniki 2.256.081, reeskont 340.510, upniki za prevzete garancijske obveze 17.013.551, čisti dobiček 21.566 Din.

Iz teh številok o članstvu in o bilanci

se vidi, da zveza sicer polagoma, toda vztrajno napreduje.

V svojem letnem poročilu omenja zveza, da so se od kreditnih zadrug pokazale kot najbolj odporne tiste zadruge, ki so zgrajene na lastnih sredstvih, nabranih z redno obvezno štednjo. Te zadruge so ohranile popolno likvidnost in niso samo ohranile svojega ugleda, ampak so si ga še povečale. Te zadruge obstoje večinoma po mestih in so urejene po principih Schulze-Delitscha. Za rajfajznovke je prisilna štednja težje uporabljiva. Toda tudi zvezine rajfajznovke so se držale še dosti dobro. Opazilo se je, da je omejitev krajevnega delokroga, osebno poznavanje zadrušnikov in stanovska zavest mnogo pripomogla, da so mogle zadruge po svoje prispevati v pravcu pomirjenja nervoze in panike. Zakon o zaščiti kmeta je imel nepovoljne posledice tudi za hrvatske kreditne zadruge. Hrvatske zadruge so našle pri Narodni banki le malo razumevanja za svoje težnje. Denarni zavodi so imeli pri Narodni banki eskont za 1.200 milijonov Din, od česar odpade 800 milijonov na pet bank, ostanek pa odpade na vse ostale denarne zavode po celi državi. Delež zadružništva pri eskontu Narodne banke je bil prav neznamenit. Isto tako se hrvatsko zadružništvo ni moglo posluževati kreditov pri Priv. agrarni banki, ker ta ustanova podeljuje kredite po strogo formalnih in birokratskih metodah. Poleg tega se kredit ne podeli zadrugi, ampak samo zadružnikom, dočim naj zadruga samo posreduje in nudi jamstvo.

Glede potrošnih zadrug omenja letno poročilo, da niso lani pokazale nobenega napredka. Upadanje kupne moči konsumentov na deželi se zdi, da je te vrste zadrug kakor likvidiralo. Obnovitev bo mogoča edino s pomočjo in s sodelovanjem proizvajalnih in kretnih zadrug. Prišel je čas, da se je treba lotiti kolaborativne metode raznih vrst zadrug.

Produktivne in prodajne zadruge se tudi še niso razvile do zaželenega stanja. Aktivne so bile le mlekarske in žitarske zadruge. Vinogradniške pa niso mogle napredovati zbog prenasičenosti domačega trga, nemogočnosti izvoza in pomanjkanja potrebnega kredita za investicije. Vinogradniške zadruge bodo morale delati na to, da se pridobiva več namiznega grozdja, ki se more na trgu plasirati tudi v obliki sadja, ne samo pijače.

V okrilju zveze se je za njene produktivne prodajne in potrošne zadruge lani osnovala zadružna gospodarska zveza, da bi se tem zadrugam olajšala prodaja in nabava. V razmeroma kratkem času je gospodarska zveza dosegla lepe uspehe. Posredovala je prodajo 37 vagonov pšenice, koruze 30 vagonov, ovsa 116 vagonov, sena 145, ječmena 10, krompirja 1, prašičev 2, goveje živine za klanje 29 vagonov. Skupni blagovni promet je znašal skoraj 5 milijonov Din.

Davki in takse.

Rentni davek. Posojilnice in druge zadruge, ki sprejemajo hranilne vloge, opozarjamo, da bo treba do 15. avgusta plačati rentni davek od obresti hranilnih vlog, ki so bile vlagateljem v gotovini izplačane v prvih šestih mesecih letošnjega leta. Ako katera zadruga kapitalizira obresti hranilnih vlog polletno, bo treba plačati davek tudi od teh kapitaliziranih obresti.

Pri tej priliki opozarjamo prizadete zadruge tudi na to, da so bili z zakonom z dne 23. decembra 1932 povišani vsi neposredni davki (razen davka na poslovni promet), o čemur smo pisali še v letošnji 3. številki „Narodnega Gospodarja“. Da se olajšajo izdatki za javna dela, prehrano siromakov in za nezaposlene delavce, so bili z imenovanim zakonom določeni posebni prispevki v ta namen, ki so odredeni v do-

ločenih odstotkih v razmerju do odmerjenega davka.

Temu povišku je podvržen tudi 3 odstotni rentni davek pri oproščenih zadrugah, oziroma 6 odstotni rentni davek pri neoproščenih zadrugah. V izkazu o rentnem davku se posebej navede vsota davka samega in posebej vsota prispevka.

Pravo.

Tridesetletnica revizijskega zakona.

Dne 10. junija je preteklo 30 let, odkar je v veljavi zakon o revizijah gospodarskih zadrug, kateri je izpopolnil pred 60 leti izdani združni zakon. Ta jubilej je tem bolj opravičen, ker je šele revizijski zakon zanesel v združništvo globočji smisel za pametno in urejeno poslovanje v zadrugah. Od tedaj naprej počenja nezadržljivi razmah in rast združništva. Seveda se je revizija pri zadrugah izvrševala že poprej na zasebno pobudo zadrug in njihovih zvez, vendar ne povsod in tudi ni mogla povsod priti do zadostnega vpliva. Vzakonjenje revizijske dolžnosti in opredelitev revizorju dane moči je dalo vsem združnim zvezam okvir, v katerem se je moglo razviti praktično izvajanje kontrole v prosep vsega združnega gibanja.

V poročilu o utemeljitvi potrebe tega zakona je med drugim tudi rečeno:

„Predlog ima v mislih predvsem gospodarenje, torej materialno stran vodstva zadrug podvreči periodični reviziji. Najvažnejša naloga revizorjeva bode torej dajati strokovnjaške nasvete zadruginim organom. Revizor ima pokazati zadrugi najbolj primerni pot za doseg njenega namena na podlagi svojih temeljitih izkušenj. Na drugi strani jo ima varovati pred vsako nevarnostjo, v katero se zadruga podaja z nestrokovnim in nesmotenim gospodarjenjem. V okvir revizorjevih nalog spada, če razširi svoje delo tudi na računsko preiskovanje knjig. Slednjič bo revizor skrbel, da se zadruga ravna po

odredbah zakona in pravil, zlasti da ne bi prekoračila meje svoje delavnosti.“

V tem obsežnem okviru se je gibalo od tega časa revizorjevo delovanje, upoštevajoč pri tem individualno sposobnost posameznika, čeprav so revizijske zveze s smotrenim poukom izobraževale revizorje za posebne naloge. Kakor so potrebe časa po izdaju združnega zakona iz l. 1873 silile najprej k prostovoljni, pozneje pa k zakoniti reviziji, tako tudi razvoj razmer v letih od uvedbe prisilne revizije ni zadostoval in bilo je mnogo odvisno od revizijske zveze, da je revizijsko službo v okviru zakonitih odredb poglobila in času prilagodila.

Ne bilo ni preveč trditi, da leži v primerni in potrebam časa ustrezajoči revizijski službi eden izmed glavnih pogojev za uspeh vsega združnega stremjenja.

Kakor je bil sedanji revizijski zakon nad vse koristen za razvoj združne organizacije, vendar bi bil v nekaterih stvareh potreben dopolnitve, da bi bolje ustrezal izpremenjenim razmeram sedanjega časa.

Razno.

Objava novega šolskega leta na banovinski mlekarski šoli v Škofji Loki (Dravska banovina). Na banovinski mlekarski šoli v Škofji Loki se odpre novo šolsko leto 1. septembra 1933. Sprejemni pogoji so: Dvoletna praksa v mlekarskih obratih ali pa dovršena nižja kmetijska šola. Pouk traje eno šolsko leto (10 mesecev).

Popolna oskrba na zavodu znaša 500 Din na mesec, šolnina pa še 100 Din mesečno. Prosilnici iz dravske banovine so oproščeni šolnine.

Prošnje za obiskovanje mlekarske šole v prihodnjem šolskem letu je vložiti na ravnateljstvo zavoda nepreklicno do 31. julija 1933. Podrobnejša pojasnila daje zanimanec ravnateljstvo.

Opozorilo. Gospodarska zveza v Ljubljani prosi, da ji zadruge odgovore na njeno okrožnico z dne 22. junija t. l., tičečo se izvoza živine in vojaških dobav.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18%. Din 145.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeve sol po 100 kg Din 166.—, kostni superfosfat Din 118.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 180.—; kostna moka Din 95.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 144; klajno apno Din 275; lanene tropine Din 1.80; modra galica Din 5.85; žveplo Din 3.20. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—. — Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 2000 kg franko vsaka postaja.

Modro galico iz tovarne Zorka v Suhotici kupite najpovoljnejše pri Gosp. Zvezi.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic „Zadružne zveze“ nudi Oblasnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zagotavljajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza ima v zalogi tudi vse pisarniške potrebščine, kot npr. svinčnike, peresa, pečatni vosek, papir, pivnike, registratorje, preluknjače itd. — Zveza z naročanjem na debelo zagotavlja tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.		Komad			Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice	Din	—50	Knjiga tekočih računov 50 listov	Din	40—
za blagovne zadruge	—50		Knjiga tekočih računov 100 listov cel gradl	72—	
Zapisnik o rednem občnem zboru	—50		200 celo plat.	120—	
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prememba pravil)	—50		Amerikanski journal za blagovne zadruge	180—	
Izpiski iz knjige hranilnih vlog oz. posojil	1—		„ nova izdaja	230—	
Obvezne izjave za dolžnike	—40		Knjiga denarnih listkov 100 strani	15—	
Tiskovine za izvl. tek. rač.	—30		200	25—	
Zadolžnice na poročstvo	—75		Knjiga pristopnic 50 listov	12—	
Zadolžnice na vknjižbo	—75		100	16—	
Zadolžnice na amortizacijo	—75		200	34—	
Prošnje za posojilo	—50		„ Straca 100 listov Din 65—, 50 listov	40—	
Pogodba za kredit v tek. rač.	—75		Blagovni skontro 100 listov	75—	
Obrestne tabele (na kartonu 3 1/2% do 6%)	2—		Blagovni skontro 80 listov	45—	
6 1/2% do 7% (na papirju)	3—		Nakupna prodajna knjiga 100 listov	75—	
7 1/2% do 8 1/2%	3—		Nakupna prodajna knjiga 50 listov	45—	
9% do 10%	3—		Blago oddajni bloki	22—	
Listek za izplačilo vloge	—10		Vložni zapisnik 50 listov Din 30, 100 listov	50—	
Listek za izplačilo posojila	—10		Vložni zapisnik 200 listov	90—	
Opomin dolžniku Din —10, Opomin porokom	—10		Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	4—	
Opomin za podaljšanje posojila	—15		(vezane)	3—	
Zemljeknjižni predlog (list)	—40		„ (broširane)	1—	
Pole za inventuro	—75		„ (celo platno)	5:50	
Potrčila	—10		Zadružno-posojilne knjižice	3—	
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	—75		Nakupne knjižice	1:40	
Rač. zaključki (kartonirani po 20 komadov)	22—		Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	4:75	
za kreditne in nekreditne zadruge (zvezki)	—65		Knjižice za električni tok	1:50	
Denarne kuverte	—10		Imenik zadrušnikov 20 listov	20—	
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	—05		Imenik zadrušnikov 30	25—	
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	—75		Imenik zadrušnikov 60	40—	
Mlekarske pole	—75		100	70—	
Tiskovine (priloge menični kredit)	—75		Knjiga porokov	20—	
Mape za zadolžnice	8—		Knjiga odstopnic (broširano)	6—	
Mape za ustanovne listine	12—		Sejni zapisniki	26—	
II.		Komad	100 listov	30—	
Knjiga hranilnih vlog 50 listov	Din 60—		Trgovske knjige z 2 kolonami	26—	
100	105—		Indeksi	20—	
150 celo platno	160—		Mlekarske knjižice	3:75	
200 pol usnje	270—		Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	30—	
Knjiga posojil 50 listov	70—		100	50—	
100	115—		III.		Komad
150	155—		Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.)	Din 2—	
200 pol usnje	270—		Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	2—	
Razdelnik za kreditne zadruge 50 listov	60—		Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge	2—	
100	100—		Pravila za živinorejske zadruge	2—	
150 celo pl.	135—		Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	2—	
Razdelnik za nederarne zadruge 24 listov	40—		Pravila za mlekarske zadruge	2—	
50	60—		Pravila za zadrugne elektrarne	2—	
100	100—		Pravila za zavarovanje goveje živine	2—	
200	170—		Pravila za strojne zadruge	2—	
Blagajniški dnevnik 100 listov	45—		Pravila za živ. selekcijske zadruge	2—	
Blagajniški dnevnik 200 listov celo platno	95—		Pravila za pašne in gozdne zadruge	2—	